

EVA PIQUER

Un clap de conreu que atura el foc

MARIA BOHIGAS

JOSÉ SARAMAGO

JOSÉ HUESCA / EFE

CARME RIERA

MANOLO GARCÍA

“A Catalunya totes dues cultures, la material i la que no, corren el perill de convertir-se en ermots”, alerta l’editora Maria Bohigas

La cultura és el paisatge que queda quan la resta es crema

Ho va dir l’editora Maria Bohigas dijous passat, en rebre el Premi Nacional de Cultura: “La literatura és el paisatge immaterial d’una societat; es tracta de conèixer-ho tot, de gaudir-ne a fons i de tenir-ne cura. [...] I ara voldria parlar-vos del paisatge de debò, del paisatge fet de camps i de boscos. Quan parlem de cultura no hi solem pensar, i tanmateix la cultura en primer lloc és això. [...] Aquests dies un tros gran d’aquesta cultura s’ha cremat. Molts de vosaltres haureu vist aquella imatge tan punyent de l’incendi a la Ribera d’Ebre: enmig d’una estesa immensa d’arbres carbonitzats, un petit clap d’oliveres indemne. La cultura és això: un clap de conreu que atura el foc. Deixeu morir els conreus i no hi haurà qui l’aturi”.

La cultura està feta dels conreus que frenen l’incendi i, també, del paisatge que ens queda quan tota la resta es crema. Un paisatge que no veiem, però que hi és i ens defineix. Una mica com aquells entorns que se’ns incrusten de petits i ens acaben constituint sense voler-ho. “L’infant que vaig ser no va veure el paisatge tal com l’adult en què s’ha tornat estaria temptat d’imaginar-se’l des de la seva estatura d’home –explicava José Saramago a *Petites*

memòries-. L’infant, durant els temps que ho va ser, estava senzillament en el paisatge, en formava part, no l’interrogava, no deia ni pensava, amb aquestes paraules o unes altres: «Quin paisatge més bonic, quin magnífic panorama, quina vista més espaterrant!». Naturalment, quan pujava al campanar de l’església o s’enfilava al capdamunt d’un freixe de vint metres d’alt, els seus joves ulls eren capaços d’apreciar i copsar els grans espais que s’obrien davant seu, però s’ha de dir que la seva atenció sempre es va estimar més distingir i fixar-se en coses i éssers que fossin a prop, en allò que pogués tocar amb les mans”.

Quan l’àvia i el net eren vius i el món semblava bonic

En el mateix llibre, publicat el 2007 per Edicions 62 i traduït per Xavier Pàmies, el premi Nobel portuguès ens regalava una escena preciosa: “Tu estaves, àvia, asseguda al llindar de la porta de casa teva, oberta a la nit estrellada i immensa, al cel del qual no sabies res i per on mai viatjaries, al silenci dels camps i dels arbres poblats d’ombres, i vas dir, amb la serenitat dels teus noranta anys i el foc d’una adolescència mai perduda: «El món és tan bonic que sap greu haver-se de morir». Així mateix. Jo hi era”.

La infantesa és un plat d’olors i de sons que ja no existeixen

Som allò que hem estat, afirma Carme Riera a les seves memòries d’infantesa, titulades *Temps d’innocència* (Edicions 62, 2013). “Tots els paradisos són perduts, perquè si no no serien paradisos. També les nostres vides es fonamenten sobre la pèrdua”. No tenim res més que passat, i el primer paradís perdut és la infantesa: “La meua –recorda Riera– era sobretot un vast paisatge d’olors i de sons que ja han marxat per sempre. D’olors i sons mesclats, en una barreja d’agredolç, com un cuinat antic del temps dels àrabs”.

L’escriptora parla d’en Rafel i en Jaume, que llauraven tot cantant: “A la Mallorca rural dels anys cinquanta i seixanta, abans que el turisme ens envaís de ple, capgirant la societat illenca, la terra es conreava i cada metre, cada pam, s’aprofitava per sembrar... En Jaume també s’entretenia a deixar el tros que envoltava les oliveres ben espinzellat. Sense emprar guants –això no s’estilava en aquell temps–, amb les seves mans acostumades als cards i a les ortigues, mans aspres de pagès, solcades per venes gruixudes i calls, arrabassava les males herbes, amb una estirada forta, d’un crec i un «Au, ja està». I després se’n tornava a llaurar i a cantar. ♦♦

MINÚCIES

JORDI LLOVET

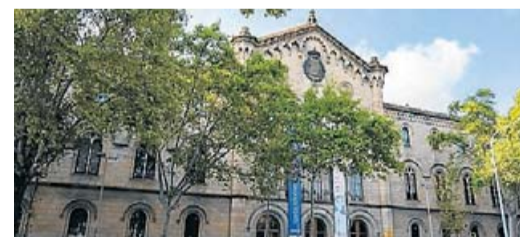
Un escàndol

La Universitat de Barcelona acaba d’anunciar l’obertura al campus de la Diagonal d’una residència d’estudiants amb 500 habitacions. La notícia hauria de ser molt ben rebuda, atesa la manca de places residencials per a universitaris a la nostra ciutat, i a totes les de Catalunya. Durant el franquisme es van aixecar a Barcelona els col·legis bessons que hi ha també a la Diagonal, que sempre són plens i que ofereixen per una quantitat prou alta allotjament i àpats.

La quantitat, diem, és alta, com demostra el fet que molts estudiants de fora de Catalunya, o amb habitatge lluny de Barcelona, solen passar-hi només un any, dos pel cap alt. Després, havent fet amistats, s’apleguen dos, tres o quatre universitaris i busquen un pis per compartir, que els surt més o menys per la meitat del preu que pagaven al col·legi major, o menys. Aquest costum fa palès que les nostres residències d’estudiants resulten massa cares a les famílies, però es mantenen obertes per la senzilla llei de l’oferta i la demanda: n’hi ha molt pocs a tota la ciutat.

Però la UB ha assolit, amb la inauguració del centre que hem dit, unes cotes d’avarícia que freguen l’obsenitat. Els terrenys són de la UB, que ha cedit per 50 anys l’explotació de la residència a una empresa privada, que li pagarà, segons diu el contracte signat, almenys 8,5 milions d’euros cada any. Si la collita és molt bona, la quantitat serà superior. I ara ve l’escàndol: els estudiants pagaran cada mes una quantitat que anirà des de 1.100 euros per 14,5 metres quadrats, amb cuina i lavabo compartits amb un veí, fins a 2.000 (sempre més IVA) per disposar de 31 metres, amb cuina individual i tots els avantatges que anuncia la promotora en una veritable filigrana de mercadotècnia neoliberal: “Un espai per a tu, la teua taula de surf, la teua ala delta, el teu gos de porcellana i la teua família de gnoms del jardí”. És un insult en tota regla, deixant de banda l’insult gramatical que significa l’ús dels pronoms possessius, tots sobers per influència de la llengua anglesa.

Però tot lliga: només un estudiant amb ala delta, taula de surf i gossos de porcellana xinesa estarà disposat a pagar més de 2.000 euros al mes per només 31 metres quadrats, encara que per aquest preu trobaria fàcilment un pis sencer.

SARA FONT

Una mesura diguem-ne social i a favor dels estudiants forasters, aquesta iniciativa no ho és de cap manera. Es veu de lluny que ha estat una idea que assegurarà a la UB uns quants milions d’euros cada any, encara que sigui discriminant d’una manera deshonrosa les famílies pobres, les quals, endemés, ja compten amb haver de pagar els màsters a preu de Harvard per compensar, diuen, que els graus són molt barats, quan de fet els de Catalunya són els més cars d’Espanya. És el gran error de transformar l’ensenyament en un negoci lucratiu. ♦♦